

Staatsexamen VMBO KB

2020

tijdvak 1

donderdag 7 mei

13.30 – 15.00 uur

Maatschappijleer 1 (gemeenschappelijk deel)

College-examen schriftelijk

- 1p 1 Vriendschap is een voorbeeld van een:
- A belang
 - B regel
 - C stereotype
 - D waarde
- 1p 2 Politieke partijen en belangengroepen hebben allebei leden. Wat is dan het verschil?
- A Politieke partijen hebben algemene belangen en belangengroepen dienen slechts individuele belangen.
 - B Politieke partijen hebben een mening over alle belangrijke vraagstukken uit de samenleving. Belangengroepen verenigen mensen rond één gemeenschappelijk thema of doel.
 - C Politieke partijen hebben standpunten volgens bepaalde ideeën en belangengroepen hebben alleen maar een mening.
 - D Politieke partijen hebben veel meer leden dan belangengroepen.
- 1p 3 Als bepaalde kleding in de mode is, bijvoorbeeld 'een spijkerbroek met gaten', dan hoort dit bij:
- A een cultuurverschijnsel en een formele norm.
 - B een formele norm en een groepsnorm.
 - C een formele norm en socialisatie.
 - D een groepsnorm en een cultuurverschijnsel.
- 1p 4 In een programma van een politieke partij staat het volgende: "De kosten van het 'klimaatneutraal' maken van huizen moeten door het bedrijfsleven worden betaald". Bij welke politieke stroming past deze opmerking het **minst** goed?
- A christendemocratie
 - B ecologische stroming
 - C liberalisme
 - D sociaaldemocratie
- 1p 5 Maak onderstaande zinnen af met de gegeven woorden. Wat is de goede volgorde?
- Zorgen voor een schone omgeving is een(1, 2, 3)....
 - Vriendelijkheid is een(1, 2, 3)....
 - Je moet de waarheid spreken, is een(1, 2, 3)....
- 1. belang
 - 2. norm
 - 3. waarde
- A 1-3-2
 - B 2-1-3
 - C 3-2-1
 - D 3-1-2

- 1p 6 Bij maatschappijleer hebben we maatschappelijke en persoonlijke problemen. Wat zijn twee persoonlijke problemen?
1. Je fiets is gestolen.
 2. We zijn weer geen wereldkampioen geworden.
 3. Het gaat niet goed met de economie.
 4. De filedruk is weer toegenomen.
- A** Probleem 1 en 2
B Probleem 1 en 3
C Probleem 2 en 3
D Probleem 3 en 4
- 1p 7 Je voorstellen als je iemand ontmoet die je nog niet kent is een
Welke antwoorden zijn juist?
1. fatsoensnorm
 2. geschreven norm
 3. wettelijke regel
 4. informele regel
- A** Antwoord 1 en 2
B Antwoord 1 en 3
C Antwoord 1 en 4
D Antwoord 2 en 4
- 1p 8 De televisie is een ideaal medium om bepaalde stereotypen te versterken.
Hoe komt dit?
- A** Als je iets niet meer wilt zien, dan kan je naar een andere zender gaan kijken.
- B** Je kan een televisie heel hard zetten. Hoe harder mensen een boodschap brengen, hoe sneller mensen van iets overtuigd raken.
- C** Televisiebeelden zijn meestal groot. Hoe groter het voorbeeld, hoe overtuigender het overkomt.
- D** Wat de televisie laat zien wordt vaak herhaald en mensen gaan dat geloven.
- 1p 9 Geef van de volgende stellingen aan of ze juist of onjuist zijn.
Stelling 1: Het gedrag van jongeren wordt mede bepaald door sociale media.
Stelling 2: Jongerenculturen veranderen constant.
- A** Alleen stelling 1 is juist.
B Alleen stelling 2 is juist.
C Stelling 1 en 2 zijn beide juist.
D Stelling 1 en 2 zijn beide niet juist.

- 1p 10 Een goed voorbeeld van het gebruik van het machtsmiddel 'functie' is:
- A de directeur die je een uur laat nakomen.
 - B een demonstratie van duizenden leerlingen in Den Haag.
 - C een beroemde YouTube-er die een challenge voorstelt.
 - D twee teams die voetballen.
- 1p 11 Op de maatschappelijke ladder zijn de beroepen ingedeeld. Wat is de juiste volgorde als het gaat om formele macht?
Van degene met de minste macht naar degene met de meeste macht.
- A conciërge, docent, directeur, leerling
 - B directeur, docent, conciërge, leerling
 - C docent, conciërge, leerling, directeur
 - D leerling, conciërge, docent, directeur
- 1p 12 In welke twee zinnen gaat het over aangeleerde eigenschappen?
1. De taal die je spreekt.
 2. Het geloof dat je hebt.
 3. Verlegen zijn.
 4. Talent hebben.
- A In zin 1 en 2
 - B In zin 2 en 3
 - C In zin 3 en 4
 - D In zin 4 en 1
- 1p 13 Welke twee stellingen zijn juist?
1. De burgemeester is de baas van de gemeente.
 2. Het volk kiest de volksvertegenwoordiging.
 3. Iedereen in Nederland heeft stemplicht.
 4. Nederland is een koninkrijk.
- A Stelling 1 en 2
 - B Stelling 2 en 3
 - C Stelling 3 en 4
 - D Stelling 4 en 2
- 1p 14 Welke zin maakt de stelling goed af?
Bij sociale ongelijkheid
- A gedragen sommige mensen zich sociaal en andere niet.
 - B hebben groepen verschillende normen en waarden.
 - C hebben sommige mensen meer inkomen dan anderen.
 - D is sekse belangrijker dan milieu.

- 1p **15** Wie heeft de meeste macht in de gemeente?
- A** de burgemeester
 - B** de gemeenteraad
 - C** de politie
 - D** de wethouders
- 1p **16** Het vieren van 'Sinterklaas' is een onderdeel van:
- A** de dominante cultuur.
 - B** de etnische cultuur.
 - C** een jongerencultuur.
 - D** een subcultuur.

- 1p 17 Politieke partij of belangengroep?
Welke van onderstaande organisaties zijn belangengroepen?
- A KiKa en ANWB
 - B KiKa en CDA
 - C VVD en ANWB
 - D VVD en CDA

VVD Volkspartij voor Vrijheid en Democratie	
ANWB Algemene Nederlandse Wielrijders Bond	
CDA Christen Democratisch Appél	
KiKa Kinderen Kankervrij	

- 1p 18 Sociale ongelijkheid komt voort uit:
- A verschil in inkomen.
 - B verschil in sociaal milieu.
 - C verschil in opleiding.
 - D Alle bovenstaande antwoorden zijn juist.

- 1p 19 Het stijgen en/of dalen op de maatschappelijke ladder noemen we:
- A sociale contacten.
 - B sociale gelijkheid.
 - C socialiserende institutie.
 - D sociale mobiliteit.
- 1p 20 Als leerlingen demonstreren (bijv. klimaatprotest), dan maken zij gebruik van het machtsmiddel:
- A aantal
 - B functie
 - C geweld
 - D kennis

Tekst 1

Per trekker naar school, een jonge Twentse traditie

ONS DNA

Wie wij zijn ligt besloten in verborgen gewoontes, naar school met de trekker. (tractor)

Het verhaal gaat dat fietsen naar school met de intrede van de elektrische fiets een nieuwe fase in is gegaan. Beweging is mooi, maar niet al te zwaar trappen met een vol rooster voor de boeg heeft wel iets.

Of je gaat met de trekker naar school. Kan ook, al heeft niet iedereen een trekker. En een scooter is heus goedkoper, voor wie per se mechanisch van huis wil.

Toch is reizen per tractor een jonge Twentse traditie. Bij school staan herhaaldelijk imposante landbouwmachines op de parkeerplaats tussen de auto's.

School voor boeren

Dan is een tractor zo voor de deur vooral een symbool voor vroeger. Het vertelt het oude verhaal: hier wordt landbouwonderwijs gegeven, dit is een school voor boeren. De directie probeert dan ook met zachte hand de studenten te bewegen met 'gewoon' vervoer naar school te komen.

Handig of stoer, vraag ik aan een van de studenten die desondanks met de tractor komt. "Dan hoef ik niet met het openbaar vervoer", is het prompte antwoord. "En zo hoef ik niet te fietsen, zit ik als het regent lekker droog en er is radio." Natuurlijk ziet hij regelmatig mensen op straat vreemd opkijken. Hij ziet ze denken. Maar het mag wel, zegt hij, en de politie heeft hem ook nog nooit aangehouden.

Rode diesel

De directeur zegt nu juist dat het eigenlijk niet mag, een tractor gebruiken voor woon-werkverkeer. Ook zou er gecontroleerd kunnen worden op het gebruik van rode diesel. "Maar dat moet de douane doen en die doen dat niet."

Ook als ik hem vraag of hij vindt dat met de trekker naar school iets typisch Twents is. "Eerder iets typisch boers. Het maakt niet uit hoe ik kom waar ik wil zijn, als ik er maar kom." Toch krijgt de directeur langzaam zijn zin. Vorig schooljaar stonden er soms wel zes tractoren, nu hooguit twee.

Vrij naar: TC Tubantia

- 1p 21 Ons DNA gaat over aangeboren kenmerken. Welke kenmerken zijn nog meer aangeboren?
- A karakter en religie
 - B karakter en reflexen
 - C religie en lopen
 - D religie en taal
- 1p 22 De volgende vraag gaat over normen en waarden. In de tekst staat "Beweging is mooi, maar niet al te zwaar trappen ..."
- A Mooi is een norm en niet te zwaar trappen een norm.
 - B Mooi is een norm en niet te zwaar trappen een waarde.
 - C Mooi is een waarde en niet te zwaar trappen een norm.
 - D Mooi is een waarde en niet te zwaar trappen een waarde.

- 1p 23 Handig of stoer, vraag ik aan een van de studenten die desondanks per Fendt (tractor) naar Almelo komt. "Dan hoef ik niet met het openbaar vervoer", is het prompte antwoord. "En zo hoef ik niet te fietsen, zit ik als het regent lekker droog en er is radio."
- A Stoer: is de waarde
Lekker droog: een belang
Niet met het openbaar vervoer: een norm
 - B Stoer: is de norm
Lekker droog: een belang
Niet met het openbaar vervoer: een waarde
 - C Stoer: is de norm
Lekker droog: een waarde
Niet met het openbaar vervoer: een belang
 - D Stoer: is de norm
Lekker droog: een waarde
Niet met het openbaar vervoer: een waarde
- 1p 24 Of je gaat met de trekker naar school. Dit is onderdeel van:
- A de dominante cultuur, omdat het typisch is voor Nederland.
 - B de dominante cultuur, omdat iedereen het mag.
 - C een subcultuur, omdat niet iedereen dat kan.
 - D een subcultuur, omdat niet iedereen dat wil.
- 1p 25 De directeur zegt nu juist dat het eigenlijk niet mag, een tractor gebruiken voor woon-werkverkeer. Ook zou er gecontroleerd kunnen worden op het gebruik van rode diesel. "Maar dat moet de douane doen en die doen dat niet."
Het gaat hier over:
- A een fatsoensregel.
 - B een formele regel.
 - C een informele regel.
 - D een schoolregel.
- 1p 26 Met de trekker naar school is een voorbeeld van:
- A een bedrijfscultuur.
 - B een jongerensubcultuur.
 - C de maatschappelijke ongelijkheid.
 - D de Nederlandse cultuur.

- 1p 27 School houdt zich bezig met socialisatie. Wat bedoelen we met socialisatie?
Lees de twee stellingen en geef antwoord.
Stelling 1: Socialisatie is het aanleren van normen, waarden, kennis en vaardigheden.
Stelling 2: Socialisatie is een vorm van cultuuroverdracht.
A Alleen stelling 1 is juist.
B Alleen stelling 2 is juist.
C Stelling 1 en 2 zijn beide juist.
D Stelling 1 en 2 zijn beide onjuist.
- 1p 28 De directie probeert dan ook met zachte hand de studenten te bewegen met 'gewoon' vervoer naar school te komen. Dit is socialisatie door middel van:
A belonen
B informeren
C samenwerken
D straffen
- 1p 29 In tekst 1 is sprake van een rolpatroon.
Welke combinatie is een goed voorbeeld van de term 'traditioneel rolpatroon'?
A jongens, fiets, stoer
B jongens, trekkers, stoer
C meisjes, fiets, stoer
D meisjes, trekkers, stoer
- 1p 30 Welke van onderstaande zinnen, uit tekst 1, is **geen** voorbeeld van een norm?
A "Dat het eigenlijk niet mag"
B "De directeur krijgt langzaam zijn zin"
C "Het maakt niet uit hoe, als ik er maar kom"
D "Maar het mag wel"
- 1p 31 Met de tractor naar school is geen voorbeeld van een maatschappelijk probleem, omdat:
A de overheid er niets aan doet ("Maar dat moet de douane doen en die doen dat niet.").
B het niet genoeg in de media komt.
C niet veel mensen het als probleem zien.
D Alle bovenstaande antwoorden zijn goed.

- 1p 32 Wie wij zijn ligt verborgen in onze gewoontes.
Lees de twee stellingen en geef antwoord.
Stelling 1: Gewoontes zijn voor iedereen binnen dezelfde cultuur gelijk.
Stelling 2: De meeste gewoontes zijn aangeboren.
- A Alleen stelling 1 is juist.
 - B Alleen stelling 2 is juist.
 - C Stelling 1 en 2 zijn beide juist.
 - D Stelling 1 en 2 zijn beide onjuist.
- 1p 33 In tekst 1 is er sprake van een belangentegenstelling. Welke?
- A Het belang van de douane tegenover het belang van de schooldirecteur.
 - B Het belang van de schooldirecteur tegenover het belang van de schooljeugd.
 - C Het belang van de verkopers van elektrische fietsen tegenover het belang van de schooljeugd.
 - D Het belang van de verkopers van elektrische fietsen tegenover het belang van de verkopers van tractoren (trekkers).

Tekst 2

De politiek kijkt niet de voor de hand liggende oplossing voor het fileprobleem

Belangrijke politieke processen gaan in Nederland meestal volgens een vast patroon. Eerst komt vanuit de samenleving langzaam een idee op. De partijen in de Tweede Kamer werpen vervolgens uit angst voor boze kiezers jarenlang een blokkade op om maar niets te hoeven doen. Uiteindelijk komt er toch een doorbraak vanwege plotselinge (economische) omstandigheden. Het verloop van de debatten over de AOW-leeftijd en de hypotheekrenteaftrek sinds 2008 zijn daar voorbeelden van.

De vraag is wanneer de doorbraak rond de kilometerheffing komt. De druk vanuit de samenleving is er al lang. De milieu- en klimaatlobby wijst er steeds weer op dat er volgens de onderzoeken geen andere maatregel is die het autoverkeer zo effectief zal afremmen en de CO₂-uitstoot daadwerkelijk beperkt. De snel toenemende aantallen files maken intussen dat ook binnen de vervoers- en verkeerslobby door velen wordt gevraagd om een kilometerheffing. Als een gerichte heffing alleen al de automobilisten uit de spits kan weghouden die niet voor hun werk op de weg zijn, is het fileprobleem immers zo goed als opgelost. Als gelijktijdig de belastingen op het bezit van auto's verlaagd worden hoeft de kilometerheffing geen enkele kiezer te benadelen.

Hier ligt ook een grote uitdaging te wachten op de politiek: minder files, minder uitstoot en slimme, effectieve belastingheffing. Het vergt alleen nog wat politieke moed.

Vrij naar: De Volkskrant

- 1p 34 Het 'fileprobleem' is een maatschappelijk probleem. Welke van de onderstaande kenmerken hoort **niet** bij het begrip 'maatschappelijk probleem'?
- A De politiek is erbij betrokken.
 - B Er is veel mediabelangstelling voor het thema.
 - C Het kan eenvoudig worden opgelost.
 - D Veel mensen hebben er een mening over.
- 1p 35 In de tekst staat dat de milieu- en klimaatlobby samen met de vervoers- en verkeerslobby een gemeenschappelijk belang hebben. Welk belang is dit?
- A Beide willen een beter milieu.
 - B Beide willen meer belastingen.
 - C Beide willen meer snelwegen.
 - D Beide willen minder files.
- 1p 36 Met welke politieke stroming heeft de milieu- en klimaatlobby waarschijnlijk de meeste overeenkomsten?
- A ecologische stroming
 - B extreemrechts
 - C liberalisme
 - D sociaaldemocratie
- 1p 37 Uit de tekst blijkt dat 'grote' maatschappelijke en politieke thema's lang blijven liggen. Kan er aan de koning gevraagd worden om een beslissing te nemen als 'de politiek' het niet kan of durft?
- A Ja, hij heeft dit aangeboren recht.
 - B Ja, hij is in bijzondere gevallen beslissingsbevoegd.
 - C Nee, dit mag niet van de Europese Unie.
 - D Nee, onze grondwet staat dit niet toe.
- 1p 38 De laatste zin van de tekst stelt dat voor invoering van de kilometerheffing alleen nog wat politieke moed nodig is. Waar is 'de politiek' dan mogelijk bang voor?
- A Dat de burgers meer auto gaan rijden.
 - B Dat de burgers op een andere partij gaan stemmen.
 - C Dat er te veel mensen van het openbaar vervoer gebruik gaan maken.
 - D Dat mensen gaan weigeren om belasting te betalen.
- 1p 39 Waarom zijn mensen die wonen in dunbevolkte gebieden in Nederland minder betrokken bij dit maatschappelijk probleem?
- A De wegen zijn daar breder.
 - B Files komen daar minder voor.
 - C Het is verder bij Den Haag vandaan.
 - D Je kunt daar nog mooi fietsen.

1p **40** Welke van de onderstaande stellingen zijn juist?

Stelling 1: Het artikel is een subjectief artikel, geschreven door iemand die de politiek oproept tot actie op het vlak van milieu en vervoer.

Stelling 2: Het artikel is een subjectief artikel, het belicht slechts één kant van het genoemde probleem.

Stelling 3: Het artikel is een objectief artikel, omdat het alleen maar feiten bevat.

Stelling 4: Het artikel is een objectief artikel, omdat het een artikel uit een krant is.

A Stelling 1 en 2 zijn juist.

B Stelling 1 en 3 zijn juist.

C Stelling 2 en 4 zijn juist.

D Stelling 3 en 4 zijn juist.